

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Sreda, 28. avgust 2013 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»O očeh veš: če jih ne vperjamo na stvari, katerih barve osvetljuje dnevna svetloba, temveč na stvari, ki jih obdaja večerni somrak, postanejo tope in skoraj slepe, kakor da jih je zapustila sposobnost gledanja.«

»Res je.«

»Če pa oči upremo v stvari, ki jih obseva sonce, potem jasno vidijo. Oči so zdaj očitno sposobne, da gledajo.«

»Da.«

»Podobno velja tudi za dušo. Če se opira na stvari, ki jih obsevata resnica in to, kar realno obstaja, potem preišlja in spozna. S tem dokazuje, da ima razum. Če se obrača k stvarjem, ki jim je primešan mrak, ki torej nastajajo in izginevajo, potem lahko samo domneva in postane slepa; pri tem mnenja menjava in spreminja ter zbuja vtis, kakor da je trenutno brez razuma.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, str. 202)

Prevod Gorazda Kocjančiča

Odgovoril sem: »Veš, da oči, če jih ne obračamo na tiste (stvari), katerih barve osvetljuje dnevna svetloba, temveč na stvari, ki jih osvetljujejo nočne luči, slabo vidijo in se kažejo skoraj kot oči slepcev, kot da v njih ne bi bival čisti vid?«

»Pa še kako je to res!« je rekel.

»Ko pa (se oči obrnejo) k stvarjem, ki jih obseva Sonce, po mojem jasno vidijo in v teh istih očeh je (vid) očitno navzoč.«

»Vsekakor.«

»Tako torej umevaj tudi to, (kar je lastno) duši: Ko se opira na to, kar osvetlujeta resnica in Bivajoče, to doume in spozna ter se kaže umevajoče. Ko (pa se obrača) k temu, kar je pomešano z mrakom, k temu, kar nastaja in propada, potem domneva in slabo vidi, pri čemer mnenja spreminja v eno in drugo smer ter je podobno človeku brez umevanja.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 508c–d)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko pravega spoznanja in vprašanje resnično bivajočega. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj Platon razume s pravim spoznanjem, kaj z resnično bivajočim in zakaj duša včasih spreminja mnenja. Razložite tudi, kakšen je odnos med resnično bivajočim svetom in svetom, ki nastaja in propada.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Dalje. Po našem prepričanju je s srečnostjo združeno tudi uživanje. Vsekakor je dejavnost v skladu z modrostjo tista, ki more izmed vseh dejavnosti, kar jih je v skladu z vrlino, nuditi najslajše uživanje. In filozofija lahko – po splošnem mnenju – nudi zares čudovite užitke, tako v pogledu neskaljenosti kot v pogledu dolgotrajnosti. In povsem razumljivo je, da je uživanje modrosti slajše kot pa zgolj iskanje poti do nje.

Tudi tako imenovana samozadostnost pride v najvišji meri v pošteveh prav pri razglabljanju. Kar je nujno za vsakdanje življenje, to potrebuje moder človek prav tako kot pravičen in kot vsak drug. Če pa je s tem v zadostni meri oskrbljen, pravičnež še zmerom potrebuje ljudi, do katerih in s katerimi bi bil pravičen; in podobno velja tudi za umerjenega in hrabrega in vsakega drugega človeka. Moder človek pa lahko razglablja, tudi če je sam, in to tem lažje, čim modrejši je.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 315–316)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava razglabljanje kot samozadosten končni smoter, ki omogoča človeku najslajše užitke. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, zakaj Aristotel izenači srečnost z razglabljanjem, razlago pa umestite v celoto Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

Ker pa Bog ni varljiv, je popolnoma jasno, da ne pošilja teh idej [predstavljanja in čutenja] vame ne sam po sebi neposredno, ne po posredovanju kakega drugega bitja, v katerem bi bila njihova objektivna realnost obsežena, ne formalno, temveč samo eminentno. Ker mi namreč ni dal sploh nobene zmožnosti, da bi to spoznaval, temveč veliko nagnjenje k mnenju, da prihajajo te ideje iz telesnih stvari, ne sprevidim, kako bi si bilo mogoče misliti, da ni varljiv, če bi te ideje prihajale od drugod in ne iz telesnih virov. **Telesne stvari potemtakem bivajo. Morda res ne bivajo vse čisto tako, kakor jih čutno zaznavam, saj je to čutno zaznavanje v marsičem zelo temno in zmedeno, toda v njih je vsaj vse to, kar umem jasno in razločno, se pravi (v čisto splošnem pomenu), vse, kar je obseženo v predmetu čiste matematike.**

(Vir: Descartes: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, str. 108)

V navedenem odlomku Descartes obravnava problem vednosti o obstoju teles. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo Descartes pripiše spoznanju Boga v dokazovanju obstoja teles in na podlagi česa pripiše telesom izbrane lastnosti. Podrobneje razložite, kakšno vlogo imata po Descartesovem mnenju jasnost in razločnost idej.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Meni je šlo za vrednost morale, – in glede tega sem se moral skorajda sam spoprijeti s svojim velikim učiteljem Schopenhauerjem (...) Posebej je šlo za vrednost »neegoističnega«, instinktov sočutja, samozatajevanja, samožrtvovanja, ki jih je prav Schopenhauer tako dolgo zlatil, božanstvenil, poonstranjal, dokler mu končno niso preostali kot »vrednote na sebi«, na osnovi katerih je **rekel Ne življenju** in še samemu sebi. Toda prav proti *tem* instinktom je iz mene govorilo neko vse bolj načelno nezaupanje, neka vse globlje prodirajoča skepsa! **Prav tu sem videl veliko nevarnost za človeštvo, njegovo najsublimnejše mamljenje in zapeljevanje – toda kam? v nič? – prav tu sem videl začetek konca, ustavitev, ozirajočo se utrujenost, voljo, ki se obrača proti življenju, zadnjo bolezen, ki se nežno in otožno naznanja: vedno bolj razširjajočo se moralo sočutja, ki je prevzela celo filozofe in jih naredila bolne, sem razumel kot najgrozljivejši simptom naše grozljive evropske kulture, kot njeno stranpot k novemu budizmu? k evropskemu budizmu? k – nihilizmu?**

(Vir: Nietzsche: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, str. 211)

V navedenem odlomku Nietzsche pojasnjuje, zakaj se je lotil nevarnega in obsežnega dela o izvoru morale. Razložite, v čem poleg morale sočutja še vidi simptome propada evropske kulture v dobi, ki je samo sebe občutila kot nasprotje propada. Zakaj skozi sočutje zanikamo življenje? Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, zakaj po Nietzscheju potrebujemo kritiko moralnih vrednot in zakaj morala kot taka ne more biti nekaj pozitivnega.

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Lined area for writing the text of the article.

Prazna stran